№ 2 ԿԻՐԱԿԻ, 3 ՅՈՒՆՎԱՐԻ

1910

ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 3 ՅՈՒՆՎԱՐԻ № 2

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆօն № 228.

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ՆԵՐԿԱՅ 1910 ԹՒԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(38-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը նոյնպէս 10 ր., 10 ամսվանը՝ 9 ր., 9 ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., 7 և 6 ամսվանը՝ 6 ր., 5 ամսվանը՝ 5 ր., 4 ամսվանը՝ 4 ր., 3 ամսվանը՝ 3 ր., 1 ամսվանը՝ 80 կ. և 20 կ. պօստի ծախք։

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դօլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները՝ 120 ղրուշ։

Հասցէները փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և միևնոյն ժամանակ 40 կ. նամականիշ։

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով սեղմվում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեանը հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանօնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ։ Հին բաժանորդներից խնդրվում է կցցնել փոխադր. բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով։

Մեր հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Adresse Télégraphique SANITAS
Адресъ телеграммъ САНИТАСЪ Тифлисъ

ՆՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴԵՂԱՏԱՆ ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ
ԱՈՒԵՏՐԻ
ԹԻՖԼԻՍ, ԲԱԳՈՒ, ԲԱԹՈՒՄ.

Ահագին եւ զանազան տեսակ
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՕՆԱԾԱՌԻ ԶԱՐԴԵՐ
Առաջարկում ենք վաղօրօք ձեռք բերել։
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ
տօնածառի զարդերի՝ սարքված են մեր խանութներում՝ ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ վրա և ՄԻԽԱՅԼՕՎՍԿԻ ՊՐՈՍՊ. վրա № 67.
(առ.) 1278. 0—5

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ
ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ
Երկուշաբթի, յունվարի 4-ին
Հայ Դերասանական Ընկերակցութիւնը
կը ներկայացնէ
Մ. Գօրկիի յայտնի դրաման
ՅԱՏԱԿՈՒՄ
4 գործ. թարգմ. Ա. Տէր-Գէորգեանի
Մասնակցում է ամբողջ խումբը։
Տեղերի գինը սովորական է։
Սկիզբն ուղիղ ժամը 8-ին։
Ռէժիսսեօր՝ տ. ՄԱՅՍՈՒՐԵԱՆ
Յաջորդ ներկայացումը յունվարի 11-ին. կը կայանայ Ի. Ալիխանեանի բենեֆիսը։

Թիֆլիսի Ժողովարան
Այսօր, կիրակի, յունվարի 3-ին
տեղի կունենայ
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
ՍԻՆԵՄԱՏՕԳՐԱՖ Դինեպենի.
Հիւրերը՝ անդամների առաջարկութեամբ՝ մուտքի համար վճարում են 50 կ.։
Սինեմատօգրաֆի սկիզբը երեկ. ժամը 9-ին։
(առ) 2. 1—1

Թիֆլիսի Ժողովարան
Աւագների խորհուրդը յայտնում է ի տեղեկութիւն պ. պ. անդամների, որ, համաձայն ժողովարանի կանօնադրութեան § 25-ի, ուրբաթ, յունվարի 15-ին, տեղի կունենայ
Տարեկան ընդհ. ժողով
Զբաղմունքի առարկաներն են.—1) 1909 թ. հաշւի քննութիւնը, 2) 1910 թ. նախահաշւի հաստատումը, 3) Աւագների և կանդիդատների ընտրութիւն 1910 թ. համար, 4) Վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամների և նրանց կանդիդատների ընտրութիւն 1910 թ. համար։
Ընդհ. ժողովի սկիզբը երեկ. ժ. 9-ին։
(3, 10, 15) (առ.) 3. 3—1

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ց. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ
Ներքին եւ վիրաբուժական (խիրուրգ.) հիւանդութիւններ.
Ընդունելութիւնը (առաւօտեան ժ. 11—1. (երեկոյեան ժ. 5—7.
Երևանեան հրապարակ—Պուշկինսկ. փ., № 1.
(ե. հ. կ.) (առ.) 1045. 100—44

ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ՈՅԺԵՐԻ ՀԱՒԱՔՈՒՄ

Որքան ասկալի բան է ույժերի ապարդիւն վատնումը։

Մանաւանդ մի այնպիսի ժողովրդի համար, որպիսին մերն է։

Իսկ մենք այդ դժբաղդութեան, այդ աղէտի մէջն ենք ներկայումս։

Մենք թոյլ և աղքատ, մենք աջակից ույժերի կարօտներս, ցրվել ենք մեր ույժերը և վատնել նրանց։

Արդարև՝ ի՞նչ էին ներկայացնում մեր վերջին տարիները։

Փախուստի մի ընկճող տեսարան։

Մենք ականատես եղանք ընդհանուր փախուստի, որ նկատելի էր մեր ժողովրդի կեանքի համարեա ամեն ասպարէզներում։

Փախչում էին բոլորը, փախչում էին՝ ուր կարող էին։ Միայն թէ հեռու լինէին իրանց շրջապատից, հեռու լինէին իրանց երէկվայ հարևաններից, հեռու լինէին նոյն իսկ իրանց երկրից և ցեղակիցներից։

Եւ տեսէք հետևանքը։

Ինտելիգենտ մարդկանց մի խոշոր թիւ հեռացել է ասպարէզից, առանձնացել է իր ընտանեկան կամ մասնաւոր շրջանում, օտարացել և խորթացել է կուլտուրական գործունէութիւնից, փախել է այն բոլոր գործերից, որտեղ պահանջվում է հանրային գործակցութիւն և ույժերի միացում։

Արդիւնագործութեան և առևտրի բազմաթիւ ներկայացուցիչներ կամ թողել են իրանց գործերը, կամ յանձնել են նրանց ուրիշ անձերի, իսկ իրանք հեռացել մեր երկրից և կամ թէ փոխադրել են իրանց դրամագլուխները ուրիշ տեղեր ու երկրներ և այնտեղ ձեռնարկել նոր գործերի։ Հաշւեցէք մի առ մի և տեսէք, թէ որքան հարստութիւն է կորել այդ պատճառով մեր երկրից և ժողովրդից։

Նոյն իսկ արհեստաւորներ և գիւղացիներ փախան մեր երկրից, և այսօր մենք նրանց տեսնում ենք Անդրկասպեան երկրներում, Միջին Ասիայում, Ռուսաստանի հիւսիսում և նոյն իսկ արտասահմանում։

Փախուստը մեծ էր և սարսափելի։ Եւ նա դեռ չէ վերջացել։

Եւ ահա այն ժամանակ, երբ կարծում էինք, որ մենք պէտք է առաջ տանենք մեր կուլտուրական վերածնութեան գործը միացեալ ույժերի անխոնջ գործունէութեամբ, մենք մեզ տեսանք անանկացած, կորցրած կուլտուրական մեր ույժերը, մեր հարստութիւնները, մեր աշխատաւոր ձեռքերը, մեր համախմբվելու և գործելու ընդունակութիւնները։

Եւ ի՞նչ կարելի է առաջացնել, երբ ժողովուրդը զգում է իրան լքված, հասարակութեան ինտելիգենտ մասը հիասթափված, ձեռնարկու ույժերը դէն շպրտված։

Դա աղէտ է։

Դա ժողովրդական մի աղէտ է, որի դէմ պէտք է մաքառել։

Ամեն մի ժողովուրդ կը անանկանայ և կը վատնգվի, երբ նրա գործօն ույժերը դադարեն գործելուց և աջակցելուց։

Իսկ մեզ նման մի փոքրիկ ժողովուրդ խղճալու կը քայքայվի, կը կազմալուծվի և կը մահանայ։

Այդ աղէտի դէմ պէտք է մաքառել։

Եւ մաքառել համազգային ջանքերով։

Մենք պէտք է հաւաքենք մեր ույժերը, տնտեսենք մեր կուլտուրական հարստութիւնները։

Թող համախմբվեն մեր ինտելիգենտ ույժերը դէպի հանրօգուտ կուլտուրական գործունէութիւն, թող վերադառնան մեր արդիւնաբերական և առևտրի ներկայացուցիչները մայր երկիր, թող դադարի փախուստը և ինքնակամ աքսորը։

Մենք կարօտ ենք կուլտուրական ույժերի խտութեան, մենք կարօտ ենք արդիւնաբերական ձեռնարկութիւնների զարգացման, մենք կարօտ ենք երկրին կապված հարազատ գործողների լեգէօնների գործունէութեան։

Պէտք է հաւաքել ույժերը։

Եւ թող 1910 թւականը այդ հաւաքման գործի գեղեցիկ պատիւը իր վրա վերցնի և նրան աջողութեամբ գլուխ բերի։

Ա. Քալանթար

ՀԻԼՄԻ ՓԱՇԱՅԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Պետերբուրգում ճիշդ տեղեկութիւններ են ստացվել մեծ-վեզիր Հիլմի փաշայի յանկարծակի հրաժարականի առիթով։

Մօտ 2 ամիս առաջ հայոց պատրիարք Դուրեանը, Թիւրքաց կառավարութեան հետ ունեցած տարաձայնութիւնների պատճառով Ադանայում տեղի ունեցած անկարգութիւնների մասին, հրաժարական տուեց։ Ժողովրդականութիւն ունեցող պատրիարքի հրաժարականը դժգոհութիւն յարուցեց. տարաձայնութիւններ սկսվեցին քրիստոնեաների և մահմեդականների միջև։ Մեծ-վեզիր Հիլմի փաշան, ցանկանալով տարաձայնութիւնների ծագման հնարաւորութեան առաջն առնել քրիստոնեաների և մահմեդականների միջև, հրամայեց յատուկ յանձնաժողով նշանակել քննելու համար մահվան այն դատավճիռների կանօնաւորութիւնը, որ դաշտային դատարանը կայացրել էր 9 հայերի և 12 մահմեդականների դէմ անկարգութիւններ առաջացնելու համար Ադանայում ապրիլեան հակայեղափոխութեան ժամանակ։ Յանձնաժողովը գտաւ, որ հայերին վերագրվող յանցանքները մահվան պատժի արժանի չեն, և այդ պատճառով վերացրեց դաշտային դատարանի վճիռը։ Իսկ մահմեդականների վերաբերմամբ մահվան դատավճիռն իրագործվեց։

Երիտասարդ Թիւրքերի կուսակցութիւնը, որը գործում է պարլամենտում իր կոմիտէտի յանձնարարութեամբ, դժգոհութիւն յայտնեց մահմեդականներին մահվան պատժի ենթարկելու դէմ և դրա մեղքը մեծ-վեզիր Հիլմի փաշայի վրա գցեց։

Մի քանի պատգամաւորներ դիտաւորութիւն ունէին մինչև անգամ հարցապնդում անել այդ առիթով կառավարութեանը, սակայն «Միութիւն և Առաջադիմութիւն» կոմիտէտը հարցապնդումի դէմ էր, վախենալով որ այդ բանը երկպառակութիւն կառաջացնէ քրիստոնեաների և մահմեդականների միջև։

Հիլմի-փաշան, գիտակցելով որ իր պաշտօնի մէջ մնալը կարող է այնուամենայնիւ հարցապնդումի առիթ տալ, վճռեց հրաժարական տալ՝ հիւանդութիւնը պատրւակ բերելով։

Կարծում են, որ նա ոչ հեռու ապագայում կը վերադառնայ իշխանութեանը։ Իսկ առայժմ Հիլմի փաշան Պարիզի դեսպան է նշանակվում։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 1 յունվարի

Ցերեկվայ ժամը 2 և 30 րօպէին կայսրն ընդունեց դիպլօմատիական մարմինը։ (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ, 1 յունվարի

Թագաւոր Կայսրի և Մեծ Իշխանների ներկայութեամբ Ցարսկօէ-Սէլօյի եկեղեցում մատուցվեց հանդիսաւոր պատարագ։ (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ, 1 յունվարի

Մի քանի պարբերական հրատարակութիւնների մէջ սեմինարիաների անկարգութիւնների մասին երևացած տեղեկութիւնները սխալ են. անկարգութիւն արած սեմինարիաներից փակվեց միայն Տօմսկի սեմինարիան։ Կօստրօմայի, Օրլօվի, Եարօսլաւլի և Սմօլէնսկի սեմինարիաներում փակվեցին դասարաններից մի քանիսը և արձակվեցին մի քանի ըմբոստ սեմինարիստներ։ (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ.—Մշակվում է յատուկ տուրք նրանցից, որոնք վճարելու են զինւորական ծառայութեան փոխարէն։

Ասարախանսկայա փողոցի պայթումի յանցաւոր Պետրօվ-Վօսկրէսէնսկիի գործը յանձնված է Պետերբուրգի զինւորա-նահանգական դատարանի զինւորական դատախազին։ Քննութիւնը նշանակված է այս ամսին։ («Б.»)

Պետերբուրգ, 31 դեկտեմբերի

Մինիստրների խորհուրդը ձեռնարկեց ուսուցչական համալսարանների կանօնադրութեան նախագծի քննութեանը, որը յետոյ յանձնվելու է օրէնսդրական հաստատութիւններին։ Գործի բարդութեան և ընդարձակութեան պատճառով նախագծի քննութիւնը նոյեմբերի 29-ի նիստում չէր աւարտվել։

Կանգ առնելով միայն մի քանի հարցերի վրա, խորհուրդը այն միտքն յայտնեց, թէ պէտք է որոշում կայացնել ընդունելու նրանց միայն, ովքեր աւարտում են ժողովրդական լուսաւորութեան վարչութեան արական գիմնազիաները կամ քննութիւն են բռնում գիմնազիական դասընթացքի բոլոր առարկաներից, ընդամէն որպէսզի եթէ համալսարանները մըտնողների թիւը չը համապատասխանէ այդ կրթական հաստատութիւններում եղող ազատ տեղերին, վերջիններս լրացնելու կարգը որոշում է մինիստրը։

Ինչ վերաբերում է դասաւանդութեան կրթական ծրագիրների կազմելու կարգին, այդ տեսակ ծրագիրներ կազմելը նոյնպէս յանձնվում է մինիստրին, իսկ յիշեալ ծրագիրների մէջ մանող դասընթացքների ստորաբաժանումը խորհուրդը հնարաւոր է գտնում ամբողջովին թողնել ֆակուլտէտներին։ Այս կարծիքին միացաւ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը։ (Հ. Գ.)

Օդեսսա.—Մասնաւոր աղբիւրներից հաղորդում են, որ Օդեսսայի քաղաքապետ գեներալ Տօլմաչեվը նշանակվում է ֆինլանդական գեներալ-նահանգապետի օգնական։ («Б.»)

Կազան, 31 դեկտեմբերի

Զինւորա-նահանգական դատարանում վերջացաւ ինտենդանտական գործի քննութիւնը, որ տևեց 22 օր երկօրեայ դադարով։

Դատարանը 12 ամբաստանեալներից 10-ին ճանաչեց մեղաւոր և որոշեց իրաւունքներից, աստիճաններից, շքանշաններից և զինւորական կոչումից զրկելուց յետոյ յանձնել պատժիչ բաժանմունքին այս ժամանակամիջոցով. Զիժօվին, ռոտմիստր Իլինին, Իւրուցկին, շտաբս-կապիտան Գապօնովին՝ երեք տարով, շտաբս-կապիտան Ագենօրօվին և տեխնիկ Պօլդէվսկիին՝ երկու տարով, փոխ-գնդապետ Գիլեարօվսկիին՝ մէկ և կէս տարով, փոխ-գնդապետ Պուրիկին, կապիտան Նեկրասօվին և շտաբս-կապիտան Սուվօրօվին՝ մի տարով իւրաքանչիւրին։

Առնել յօգուտ պետական գանձատան՝ Պօլդէվսկիից—38,000 ր., Զիժօվից—36,000 ր., Ագենօրօվից և Գապօնովից—28,000-ական ր., Իւրուցկիից—23,000 ր., Իլինից—20,000 ր., Գիլեարօվսկիից—22,000 ր., Նեկրասօվից և Պուրիկից—170 ր.։ (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ, 31 դեկտեմբերի

Կօմմերցիայի խորհրդատուի կոչում շնորհվեց Բագուի առաջին կարգի վաճառական, նաւթարդիւնաբերողների համագումարների խորհրդի նախագահ Ղուկասեանին։ (Հ. Գ.)

Օդեսսա.—Պարսկաստանի նախկին շահ Մահմէդ-Ալին գեներալ Տօլմաչևի հետ միասին մեծ շքախմբի ուղեկցութեամբ մեկնեց դէպի Պօտոլի նահանգը։ («Б.»)

Սէվաստօպօլ, 1 յունվարի

Ձերբակալվեցին մի խումբ վրացիներ, որոնք սպառում էին կեղծ 100 րուբլիանոցներ։ (Հ. Գ.)

Պարիզ, 31 դեկտեմբերի

Պատգամաւորների պալատը ձեռնարկեց սօցիալիստների հարցապնդումի քննութեանն այն մասին, թէ ինչպիսի միջոցներ կառավարութիւնը մտադիր է ձեռք առնել 1910 թ. ընտրութիւններին գաղտնի ձայնատւութեան օրէնքի գործողութիւնների ապահովման համար։

Բրիանը պատասխանեց, որ դատաւորների կենսաթոշակի օրինագծի քննութիւնը չէ կարելի յետաձգել. բացի դրանից յարուցված հարցը առանց այն էլ քննվելու է կենսաթոշակի հարցից յետոյ։

Երբ այնուհետև առաջարկվեցին հերթական գործերին անցնելու մի քանի բանաձևեր, Բրիանը յայտնեց, որ կարող է ընդունել միայն այն պարզ բանաձևը, որով և պալատը վստահութիւն կը յայտնէ կառավարութեան։

Պալատը 492 ձայնով ընդդէմ 4-ի ընդունեց բանաձևը, որ հաւանութիւն է տալիս կառավարութեան բացատրութիւններին և նրան վստահութիւն է յայտնում։ (Հ. Գ.)

Պարիզ, 1 յունվարի

230 ձայնով ընդդէմ 29-ի՝ սենատի նախագահ ընտրվեց Դիւբօստը։ (Հ. Գ.)

Պարիզ.—Տեղիս լրագիրները տպել են Լեվ Տօլստոյի այն ճառի բնագիրը պատերազմի դէմ, որպիսին նա մտադիր էր արտասանել Ստօկհօլմում խաղաղութեան գործիչների կօնգրէսին։ («Б.»)

Լոնդօն, 1 յունվարի

Գիլբէրն արուարձանում այրվեց Իվէնս ֆիրմայի մահուդավաճառանոցը։ Վնասները հաւասարվում են մի միլիօն րուբլու։ (Հ. Գ.)

Մարշֆիլդ, 1 յունվարի

«Յարինա» շոգենաւը խորտակվեց Կօզբէի մօտերը։ Զոհվեցին 30 նաւաստի։ (Հ. Գ.)

Մադրիդ, 1 յունվարի

Երէկ երեկոյեան օֆիցէրները ցոյց սարքեցին զինւորական լրագրի խմբագրութեան առաջ, որ քննադատութեան էր ենթարկել մարօկկեան արշաւանքում մասնակցողներին տրված պարգևները։ Կառավարութիւնը կար-

գաղրեց դրա համար պաշտօնից արձակել Մադրիդի գեներալ-կապիտանին, իսկ օֆիցէրներին բանտ նստեցնել: (Հ. Գ.)

Սօֆիա.— Ցանկօվիստների կուսակցութեան լիդէր Դանէվի Պօլիս գնալը կապում են թիւրք-բօլգարական համաձայնութեան վերաբերութեամբ գաղտնի միսսիայի հետ:

Այսօր Վարնայում տեղի է ունենալու մի մեծ բողոքի միտինգ: («Б.»)

Պէկին, 31 դեկտեմբերի

Չինական մամուլը ընդհանուր առմամբ համակրանքով է վերաբերվում ամերիկական առաջարկութեանը՝ մանջուրական երկաթուղիները յետ գնելու մասին. սակայն մի քանի կողմերից երկիւղ են յայտնում, թէ իբր միջազգային կօնտրօլը վերջ ի վերջոյ կը ճնշէ դարձեալ չինացիների գործողութիւնների ազատութիւնը Մանջուրիայում: (Հ. Գ.)

—

Որպէս հաղորդում են Կ. Պօլսի լրագիրներին, Թիւրքաց ամբողջ զօրքի օֆիցէրները և զինուորները որոշեցին նուիրել իրանց 2 ամսվայ ռոճիկը նաւատորմը ուժեղացնելու համար: Այդ նպատակով հանգանակութիւնը կատարվում է նահանգներում մեծ աջողութեամբ: Մերձակայ ապագայում նաւատորմային դաշնակցութիւնը գանձարանին կը յանձնէ 150,000 ֆունտ առաջին վճարը պատերազմական նաւ գնելու համար: Կառավարութիւնը իր կողմից դիտաւորութիւն ունի փոխառութիւն կապել նոր զինուորական նաւեր կառուցանելու համար: Ծովային ընդհանուր շտաբի հրամանատարը դեկտեմբերի 20-ին գնում է արտասահման, որպէսզի Գէնուայում տեսնէ այնտեղ կառուցվող կրէյսէրները, իսկ Անգլիայում՝ դրէդնօուէտները: Դրամայի անուանի քաղաքացիները որոշեցին իրանց միջոցներով կառուցանել հական-ականաւեր: («Б. В.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Թ է հ ր ա ն.—Երրորդ օրն՝ է Ղարադաղի լեռներում կատաղի կռիւ է տեղի ունենում Եփրեմի զօրամասի և շահսէվանների միջև: Կռւի ընթացքի մասին ճշգրիտ տեղեկութիւններ առայժմ չը կան: Ասում են, որ Եփրեմը ամեն կողմից շրջապատված է և անկարող է դուրս պրծնել կիրճից, որի մէջ նրան ձգել են շահսէվանները: Խօսում են երկու կողմերի խոշոր կորուստների մասին: Շտապով փոքրիկ զօրախումբ է կազմվում կովկասցի ֆէդայիներից՝ Եփրեմին օգնելու համար: («Б.»)

—

Թաւրիզ, 26 դեկտեմբերի

Բելգիացի Դուբ՝ քննելով անցագրային վարչութեան գործառնութիւնները՝ գտաւ մեծամեծ զեղծումներ ու գողութիւններ: Վարչութեան տեսուչը պաշտօնանկ եղաւ:

Ղարադաղի Ահար քաղաքը պաշարելուց յետոյ՝ Եփրեմ իր զօրաբաժնով մտել էր ներս: Կան շատ տարաձայնութիւններ: Երէկ և այսօր ասում են, որ Եփրեմի դրութիւնը շատ կրիտիքական է, իւրայինների մի մասը ջարդվելով, մնացած ընկերների հետ պաշարվել է Րահիմ խանի բազմաթիւ ձիաւորներից: Առհասարակ լուրերը շատ հակասական են և անստոյգ:

Այս տարի նմանը չը տեսնված ձմեռ է տիրում Ատրպատականում: Եղանակը բոլորովին աշնանային է: Դեռ մինչև հիմա կարգին ձիւն եկած չէ և օդը շատ մեղմ է: Անստուններր ամեն տեղ բաց օդին արածում են գտնելով առատ արօտներ:

Շնորհիւ քաղ. վարչութեան ձեռք առած եռանդուն միջոցների, Թաւրիզում մթերքները՝ հացը և միսը առատ են և համեմատաբար էժան: Հայկազուն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Կ. Հ. Բ. Ը. ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

—

Չորեքշաբթի, դեկտ. 30-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, Կ. Հ. Բ. Ընկ. շինութեան դահլիճում կայացաւ ընկ. ընդհանուր ժողովը, հետևեալ հարցերի քննութեան համար.

1) Կենտրօնի և ճիւղերի 1910 թ. նախահաշիւների քննութիւնը և հաստատումը.

2) Զեկուցումն Ա. Պօղոսեանի նուիրաբերած գումարի մասին.

3) Առաջարկութիւն Ա. Պօղոսեանին ընտրելու ընկ. պատուաւոր անդամ:

Գաղտնի քուէարկութեամբ թերթիկներով նախագահ ընտրվեց Ս. Քալանթար, իսկ քարտուղար՝ Ս. Եսայեան:

Նախագահի առաջարկութեամբ խորհրդի գանձապահ Ա. Սարուխանեան կարդաց կենտրօնի նախահաշիւը, որի հաշուեկշռի գումարը կազմում է 33,721 ր. 85 կ. հետևեալ եղանակով.

Մուտք. ա) յատուկ գումարներից տոկոս 3956 ր. 40 կ., բ) Խուդադեանի գումարից 7126 ր. 50 կ., գ) անձեռնմխելի գումարներից 2033 ր. 95 կ., դ) Ախալքալաք գ. կալուածքից 550 ր., ե) դպրոցական յատուկ նուէրներ 10,000 ր., զ) անդամակցական վճար 3000 ր., է) գրադարան 300 ր., ը) ճաշարան 2000 ր., թ) նուիրատուութիւններ 2000 ր., ժ) երեկոյթներ 2500 ր., ժա) Թիւրքահայ գաղթ. գումար 55 ր.:

Ելք. ա) Խուդադեան գումարի հաշւին 6420 ր. 60 կ., բ) դպրոցական՝ 12,080 ր. 25 կ., գ) ճաշարան՝ 4000 ր., դ) չքաւորներին նպաստ 2000 ր., ե) գրադարան 1580 ր., զ) Թիֆլիսի ք. կ. ընկ. հաշիւ 183 ր. 50 կ., է) Աբովեան-Նազարեան գումար 628 ր. 20 կ., ը) Պօղոսեան գումար 570 ր., թ) Նոր-Բայազէտի ճիւղ 7 ր. 60 կ., ժ) զանազան նպաստներ 500 ր., ժա) ընդհանուր ծախք 3190 ր., ժբ) Թիւրքահայ գաղթ. գումար 52 ր. 25 կ., ժգ) Ախալքալաք գիւղի կալուածք 550 ր., ժդ) անձեռնմխելի և պահեստի գումար 1186 ր. 10 կ., ժե) անակնկալ ծախք 773 ր. 35 կ.:

Մուտքի վերաբերութեամբ լինում են հետևեալ դիտողութիւնները.

Հաշուապահ Ալ. Քալանթարեան մատնանշում է, որ բնտանները բերում են տոկոսիք տարեկան 3672 ր. 40 կ., մինչդեռ եթէ վերածվի դրամի և պահ տրվի իբրև աւանդ (вкладъ), այդ դէպքում տոկոս կը ստացվի 4544 րուբլի:

Այս հարցի մասին ժողովը յանձնարարեց խորհրդին՝ խորհրդակցել զանազան մասնագէտ և ձեռնհաս անձանց հետ՝ ընկերութեան արժեթղթերի լաւագոյն և նպատակայարմար շահագործութեան մասին: Խորհրդակցութեան հետևանքների մասին խորհուրդը հետևեալ անգամ պէտք է զեկուցանէ ընդհանուր ժողովին:

Ա. Արասխանեան, ընդգծելով որ աննօրմալ և անախտեմ բան է գրադարանի մուտքը նշանակել 300 ր., մինչդեռ ծախքերը հաւասարվում են 1580 րուբլու, յայտնում է գրադարանը լաւ հիմքերի վրա դնելու մասին իր կազմած նախագծի (որ նա ներկայացրած ունի խորհրդին) թէզիսների մասին. ա) փակել ընթերցարանը, որ ներկայումս ունի ընդամենը 3—5 յաճախորդ օրական, բ) հարստացնել գրքերի բաժինը մանկական-պատանեկական պէսպէս գրուածներով և գ) միջոցներ որոնել, որ ոչ թէ մարդը գայ գրքի մօտ, այլ ընդհակառակն:

Արասխանեանի առաջարկութեան վրա լուրջ ուշադրութիւն դարձնելու կողմնակից է Լ. Բաբայեան, որ մի օրինակ է բերում Գերմանիայից այն մասին, թէ ինչպէս կարելի է լաւ տեսակի գրադարան-ընթերցարան պահել:

Ընդդիմախօսում է Տ. Յովհաննիսեան:

Խորհրդի բացատրութիւնից յետոյ, դիրեկտիվ տրվեց նրան հիմնաւորապէս զբաղվել գրադարան-ընթերցարանի բարեկարգութեան խնդրով՝ նկատի առնելով եղած նկատողութիւնները և առաջարկութիւնները:

Ս. Եսայեան գտնում է, որ խորհուրդը հազիւ թէ տարեկան 400 անգամ գտնէ, ունի՞ արդեօք նա որևէ երաշխաւորութիւն:

Ս. Խարազեան յայտնում է, որ ապագայում նախահաշիւները պէտք է կազմել նոր ձևով: Բացի այն, որ վերստուգիչ յանձնաժողովն ունենալու է իր ձեռքի տակ բոլոր փաստաթղթերը, նախահաշւի ամեն մի յօդուածի տակ պէտք է նշանակված լինեն ընդհ. ժողովի արձանագրութիւնը և կտակողի գրութիւնը այդ յօդուածի մասին:

Ցանկալի է համարվում Հ. Առաքելեանի առաջարկութիւնը՝ այսուհետև նախահաշիւների հետ միասին դնել և նախորդ տարվայ իսկական ելևմուտքի ցուցակը:

Առաքելեանի առաջարկութեամբ ելքը քննվում է յօդուած առ յօդուած ստորև բերված դիտումներով:

Նախ Մամուլեան նկատում է, որ ելքի մէջ որոշ սկզբունք, սիստեմ չէ պահված: Պէտք է կազմել խնամքով, տալով իւրաքանչիւր ծախքի յօդուածի մանրամասնութիւնները:

Ա. Բաբախանեան միանում է Մամուլեանի ցանկութեանը:

Ընկերութեան նախկին հաշուապահ Փ. Ղարագոզեան մեղադրում է խորհրդին, որ Խուդադեանի որբանոցի և ճաշարանի ծախքերը չափազանցված են և իրողութեանը անհամապատասխան:

Հ. Առաքելեան առաջարկում է սկզբունքով որոշել, որ ընկերութիւնը, փոխանակ 12,080 րուբլով 58 դպրոցների նպաստելու, բանայ 2—3 գիւղատնտեսական կամ մի այլ տիպի օրինաւոր սեփական դպրոցներ:

Ընկերութեան նպաստներից օգտվող բոլոր դպրոցների ընդհանուր վերատեսուչ Եր. Լալայեան, նոր վերադարձած լինելով իր քննական ճանապարհորդութիւնից, պատմում է իր տպաւորութիւնները: Լալայեան ասում է, որ ընկերութիւնը նպաստելով 58 դպրոցների՝ մի քանի տեղերում կորցնում է իր դրամները, որովհետև նրանք իրանց նպատակին չեն հասնում: Թէև սկզբունքը լաւ է, սակայն գործադրութիւնը վատ հետևանքներ ունի: Կանօնաւոր դպրոցը պէտք է ունենայ առնուազն 500 ր. բիւջէ: Ցաւալի կողմն այն է, որ ընկերութիւնը չէ նպաստում անհրաժեշտ պահանջով, որով և տուժում է դպրոցական գործը: Ուստի և նա առաջարկում է կամ պակասեցնել դպրոցների թիւը, կամ թէ չէ՝ աւելացնել տրվող նպաստը:

Աթանասեան ամենից առաջ նկատում է, որ «Գիւղատնտես» շաբաթաթերթին նպաստ գրված 150 րուբլին իսկապէս նպաստ չէ: Ընկերութիւնը, վճարելով 150 րուբլին, ստանում է թերթը 50 օրինակ իր դպրոցների համար: Բայց խմբագրութիւնը իսկապէս խնդրել էր նպաստ, որը, դժբաղդաբար, մերժված է: Ապա Աթանասեան ասում է, որ դպրոցական գործը ամենածանրակշիռ հարցերից մինն է: «Եթէ մի բան անում ենք, լաւ անենք, լաւ հետևանքներ ստանանք: Երբ գիւղացին տեսնում է լաւ, դրական հետևանքներ, նա ոգևորվում է և աւելի վստահութեամբ է գործին աջակցում: Մի քանի շրջաններ, լսելով որ ընկերութիւնը նպաստներ է տալիս, կորցնելով նախաձեռնութեան ոգին, սկսել են մուրացկանութեան դիմել, խընդրել սովորել: Աւելի լաւ է պահել 58 դպրոցների տեղ 10—12 դպրոց ամենակարևքաւոր տեղերում և լաւ պահել«:

Խաժակ առարկում է Առաքելեանին, ասելով որ նրա յարուցած հարցը առաջներում, նախկին ընդհանուր ժողովներում շատ ծեծվեց, բայց չանցաւ: Կողմնակից է, որ դպրոցների քանակը կրճատվի, բայց դրանով սկզբունքը չի խախտվի, որի նպատակն է գրագիտութիւն սովորեցնել մեր յետամնաց գիւղացիութեանը, որի համար, նրա կարծիքով, հարկաւոր կը լինի եռամեայ դասընթացք: Վերջում Խաժակ պնդում է վերացնել ընկերութեան գումարներից 5°/₀ պահելը իբրև անձեռնմխելի և դէմ է խօսում «Գիւղատնտես» թերթին նպաստ տալուն:

«Գիւղատնտես» թերթին նպաստ տալու դէմ է նաև Քալանթարեան: Իսկ բացի Աթանասեանից, Խուցեան քահանան գտնում է, որ ոչ միայն աւելորդ չէ նպաստը, այլ և անհրաժեշտ է աւելացնել:

Ա. Նազարէթեան խորհրդի հոգացողութիւնը դպրոցների վերաբերութեամբ թոյլ է համարում: Նրա կարծիքով, ապագայ նախահաշւում պէտք է որոշ գումար մտցնել ուսուցչացուներ պատրաստելու համար, որոնք աւարտելուց յետոյ կարող են որոշ պայմանով ծառայել ընկերութեան դպրոցներում:

Կաճկաճեան և Արասխանեան առաջարկում են ամեն մի դպրոցի համար որոշել նպաստի որոշ նօրմա:

Լ. Բաբայեան և Խաժակ առաջարկում են աւելացնել նոր գրքեր գնելու համար յատկացված 500 րուբլին մի հարիւրով ևս:

Այս բոլոր դիտողութիւններին պատասխանում են Ս. Յարութիւնեան, Ա. Սարուխանեան և Ս. Մելքումեան: Ժխտելով 2—3 սեփական դպրոցներ պահելու գաղափարը, նրանք ասում են, որ եթէ դպրոցական գործում կան դեֆեկտներ, դա ժամանակով կը վերացվի շնորհիւ Եր. Լալայեանի նման հմուտ և փորձված անձնաւորութեան, որի առաջադրութիւններից խորհուրդն օգտվելու է անպայման: Նազարէթեանի առաջարկութիւնը անընդունելի է, քանի որ նպաստներով ուսած երիտասարդների մեծ տոկոսը մոռանում է իր պարտականութիւնը աւարտելուց յետոյ: Խորհուրդը նկատի ունի մի քանի կենտրօնական տեղերում բանալ երկդասեան դպրոցներ: Նաև գործադրվելու է Լալայեանի առաջարկը, որ գիմնազիայի 5—6-դ դասարաններից դուրս եկածներին խորհուրդը միջոց տայ ձեռք բերել ուսուցչութեան ցենզ: Վերջում խորհուրդը խնդրեց հաստատել նախահաշիւը:

Ս. Եսայեանի հարցին Սպէնդիարեան յայտնում է, որ արդէն ընթացք է տրված նպաստները նոր հիմքերով (Թաղական մարմիններ) տանելու գործի նկատմամբ և այդ մասին յատուկ զեկուցագրով խորհուրդը հանդէս կը գայ գալիք ընդհանուր ժողովներից մէկում կամ նոյնիսկ կը հրաւիրէ առանձին ժողով:

Վերջ ի վերջոյ ընդհանուր ժողովը հաստատեց ելքն ևս այնպէս, որ սերմացուի համար յատկացված 100 րուբլին տրվի «Գիւղատնտեսի» խմբագրութեան, իսկ եթէ նախահաշւով գումարներ աւելանան, այդպիսիները գործադրել գրադարանի վրա:

Օրակարգի միւս խնդիրները, ուշ լինելու պատճառով, յետաձգվեցին հետևեալ ընդհանուր ժողովին: Ե.

ՊՐՕՖ. ՄԱՌՌԸ ԵՒ ԻՐԱԽԱԲԱՆ ԳՎԱԶԱՎԱՆ

—

Վերջերս Գոտուայի խմբագրութեամբ հրատարակվող «Нов. Рѣчь» լրագրի համարներից մէկում տպվեց իրաւաբան Գվազավայի մի յօդուածը, որում հեղինակը ամենաանվայել խօսքերով էր խօսում յայտնի գիտնական ակադեմիկոս Ն. Մառրի մասին, անուանելով նրա ուսումնասիրութիւններն ու գիտական հետազօտութիւնները—շառլատանութիւն:

Եւ յօդուածագիրը իր անվայել դատողութիւնները այն տեղն էր հասցրել, որ թոյլ էր տուել իրան ամեն կարգի նեղ ազգայնական ու կուսակցական ըմբռնումներից բարձր կանգնած գիտնականի երեսին շպրտել այնպիսի մի մեղադրանք, որի համար իւրաքանչիւր քիչ-շատ բանիմաց մարդ պէտք է որ ամօթ զգայ: Եւ այդ մեղադրանքը այն էր, որ Գվազավան յարգելի ակադեմիկոսին անուանում էր ծախված գիտնական, որը, յօդուածագրի ասելով, ամեն ճիգ ու ջանք թափում է, որպէսզի նսեմացնի Վրաստանը ու վրացիներին, հայերին հաճոյանալու համար:

Այս առիթով վրաց «Դրօեբա» թերթը, իր 289-րդ համարում զետեղել է մի յօդուած, որով փառաւոր ապտակ է հասցնում յօդուածագրին և, հիմնված մի շարք անհերքելի փաստերի վրա, բացէ ի բաց ապացուցում է Գվազավայի ագիտութիւնն ու անձեռնհասութիւնը շօշափված խնդիրների նկատմամբ:

Համարեա թէ ամբողջովին առաջ բերելով Գվազավայի յօդուածը, իր եզրակացութեան մէջ յօդուածագիրը ասում է ի միջի այլոց հետևեալը.

«Մի մարդ, որը, ինչպէս երևում է, ոչինչ չէ հասկանում արևելեան ազգերի լինգվիստիկայից, արխէօլօգիայից և նոյնիսկ պատմութիւնից. մի մարդ, որը, ինչպէս երևում է, ոչինչ հասկացողութիւն չունի պատմական ուսումնասիրութիւնների ժամանակակից մեթօդների նկատմամբ. մի մարդ, որը, կարծում եմ, չէ էլ լսել, որ պրօֆ. Մառրը ամենալաւ արևելագէտներից մէկն է համարվում այսօր, ոչ միայն Ռուսաստանում, այլ և նոյնիսկ Եւրօպայում՝ իբրև այնպիսի գիտնական, որը բազում թանգարժէք ուսումնասիրութիւններ հրատարակեց և որը այսօր ընտրվեց ակադե-

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

ՕՐՎԱՅ ՀԵՐՈՍԸ

—

Ով Մուսա, այժ տուր ինձ գրուատելու գրիչը այն մարդու, որը գեղեցիկ է իր անմտութեան մէջ, և այնքան անմիտ՝ իր գեղեցկութեան...

—

Թիֆլիսի երկու հարիւր հազար բնակիչների մէջ մէջ կայ միայն մի բնակիչ, որը կոչվում է Գէօրգի Գվազավա:

Ազգասէր մարդ է Գէօրգի Գվազավան, սիրուն, բարձրահասակ և նոյնիսկ ջահել:

Գվազավայի նման Թիֆլիսում ոչ ոք կարող է պօրտֆէյլ ման ածել, նրա նման բաճկոն հագնել և փողպատ կապել:

Մի խօսքով՝ աննման է Գէօրգի Գվազավան:

Բայց ինչպէս ամեն մի մարդ, այնպէս էլ սա ունի մի պակասութիւն:

Ճիշդ է, չնչին պակասութիւն է, բայց պակասութիւն է:

Նա փաստաբան է:

Դատարանում փաստաբան լինելը, ի հարկէ, մեծ պակասութիւն չէ, գոնէ ոչ ոք այդ արհեստը խոշոր պակասութիւն չէ համարում երբ փաստաբանը լաւ մարդ է, մանաւանդ երբ... փաստաբանը խելօք է:

Բայց վա՜յ այն փաստաբանին, որը ուզում է պաշտպանել իր ազգը:

Եւ այն էլ մամուլի մէջ:

Այդ դէպքում, ճիշդն ասած, մնում է ասել՝

Վա՜յ այն ազգին, որ այդպիսի փաստաբան ունի:

Եւ ահա այդպիսի փաստաբան է՝ իր ազգի համար՝ Թիֆլիսում ապրող, բարձրահասակ, ջահել, պօրտֆէյլը լաւ կրող, փողպատը լաւ կապող Գէօրգի Գվազավան, որը, չը գիտենք ինչո՞ւ և վրաց ազգի ո՞ր մեղքի համար, վճռել է իր հովանաւորութեան տակ առնել խեղճ վրաց ազգը:

Քանի քանի անգամ ազգը աղաչել, պաղատել է Գվազավային՝

— Գէօրգի Գվազավա, ի սէր Աստուծոյ, ձեռք քաշի ինձնից, ինձ մի պաշտպանի, ինձ մի՛ անբաղդացնի:

Բայց Գէօրգի Գվազավան անողոք է:

Նրա վրա չեն ազդում ոչ ազգի պաղատանքը, ոչ բարեկամների զգուշացումները:

— Ոչ, ես քեզ, ազգ իմ սիրական, բաց չեմ թողի, որովհետև դու ինքդ չը գիտես, թէ ինչ ես խնդրում:

Եւ ահա երեք տարիներից ի վեր Գէօրգի Գվազավան տանջում է իր ազգին,

Այսինքն՝ պաշտպանում է նրան:

Օրինակնե՞ր կուզէք. կը տամ:

Վրաց ազգի թշնամիները միշտ էլ պընդում են, որ վրացիները սեպարատիստական ձգտումներ ունեն և որ Վրաստանը պէտք է նորից նուաճել:

Վրաց ազգը և նրա իսկական բարեկամները ամենայն իրաւամբ վրդովվում են.

— Սուտ է. ոչ մի սեպարատիզմ:

Եւ բերում են անթիւ փաստեր, օրինակներ անցեալից, ներկայից:

Վրաստանի թշնամիները փոքր առ փոքր զինաթափ են լինում, լեզուն, ոճը փոխում և այն է՝ ուզում էին ասել՝

— Ներեցէք, մենք ձեզ չէինք ճանաչում,

Բայց ահա, որտեղից որտեղ, հրապարակ է իջնում իր գեղեցիկ փողպատով և ազեղ գրչով Գէօրգի Գվազավան:

— Այո, մենք վրացիներս սեպարատիստներ ենք:

Եւ սկսում է այդ հողի վրա պաշտպանել Վրաստանը:

— Լռի՛ր,—գոռում են նրան,—ձայնդ կըտրի՛ր, սուս կաց:

Բայց Գէօրգի Գվազավան անլռելի է:

Եւ հրաշալի սկսված դատը... տարվում, Վրաստանը urbi et orbi յայտարարվում է սեպարատիստ:

Սկսում են նրա գլխի վրա անէծքներ թափել, մեղադրանքներ բարձել:

Իսկ նա՞. նա, ուղղելով իր գեղեցիկ փողպատը, անցնում է Դվօրցօվայա փողոցով:

— Ահա սա է Գէօրգի Գվազավան,—ասում էին երեխաները, նրա վրա ցոյց տալով:

— Մի՞թէ սա է Գէօրգի Գվազավան,—հարցնում էին օրիորդներն ու իշխանուհիներ:

— Տեսէք, տեսէք ահա գնում է Գէօրգի Գվազավան,—բոթում էին միմեանց «ազգասէրները»:

Լսում է այդ՝ Գէօրգի Գվազավան և հրճուում:

— Իմ մասին խօսում են,—մտածում է նա և պօրտֆէյլը աւելի բարձրացնում ու խորհում՝ ինչ է գրելու հետևեալ անգամ...

*

Մի այլ օրինակ:

Մայիսին Թիֆլիս եկաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, հայ եկեղեցու պետը:

Հոգևորականներ, աշխարհականներ, պաշտօնական և անպաշտօն տիրացուներ, կանայք ու երեխաներ ողջունում են նրան՝ Լուսաւորչի գահի գահակալին:

Գոռում են՝ «կեցցէ, կեցցէ»:

Տեսնում է այս՝ Գէօրգի Գվազավան և իր ազգի համար մռմռում:

Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ վրաց ազգը չունի իր կաթողիկոսը, որի առաջից գնար ինքը Գէօրգի Գվազավան և

— Կեցցէ վրաց կաթողիկոսը,—գոռար:

Մռմռում է նա և, ցանկանալով տեսնել այդ երանելի օրը,

Բար է շպրտում հայ Կաթողիկոսին, Թաւշեայ փարսանդի մէջ, սպիտակ ձեռնոցներով:

«Հայոց Կաթողիկոսը հայ ազգի ոչ միայն հոգևոր, այլ և մարմնաւոր իշխանութեան ներկայացուցիչն է: Իսկ ո՞ւր է մերը,—ողբում է հեծկլտալով Գվազավան:

Կարդում են այդ՝ վրացիները և բարկանում, վրդովվում են:

— Գէօրգի Գվազավա՛, բաւական է, թո՛ղ Վրաստանը հանգիստ. թէ նա թշուառ է, այդ ոչ նրա համար, որ նա կաթողիկոս չունի, այլ... որ քեզ նման պաշտպաններ ունի:

Բայց Գէօրգի Գվազավայի համար՝

— Высокой степени наплевать.

Բաւական է, որ բոլորը խօսում են նրա մասին, գրում են, մինչև անգամ խմբագրատան ելքը ցոյց տալիս:

Եւ անցնում է նա փողոցով՝ գլուխը բարձր, գեղեցիկ պօրտֆէյլը կռնատակին, իսկ երեխաներն ու իշխանուհիները, կանայք ու «ազգասէրները» ցոյց են տալիս մատով.

— Ահա սա է Գէօրգի Գվազավան:

*

Մի ուրիշ օրինակ:

Գիտնական պրօֆէսսոր Ն. Մառր հնագիտական պեղումներ է անում Անիում, նիւթեր է ժողովում, հրատարակում, դասաւորում. մի խօսքով, որպէս իսկական գիտնական, նուիրել է իրան գիտութեանը:

Լսում է այս մասին Գէօրգի Գվազավան:

Ինչպէ՞ս. վրացի (?!) Մառրը հայոց մայրաքաղաքում հայերի համար է աշխատում, նրանց բարձրացնում, փառաբանում. իսկ վրացիք, խեղճ Վրաստանը, միթէ նա մայրաքաղաքներ չունի:

— Շառլատան է գիտնական Մառրը,—բացագանչում է Գէօրգի Գվազան և տպում:

Բերնից բերան է անցնում այդ խօսքը:

— Գիտէք, կարդացե՞լ էք, թէ ինչ է գրել:

— Ո՞վ,—հարցնում են միմեանց:

— Գէօրգի Գվազավան: Նա պրօֆ. ակադեմիկոս Մառրին շառլատան է անուանել:

Սոսկում են բոլորը...

Մառր և շառլատան...

Եւ վրդովված մտնում են:

— Գէօրգի Գվազավա, դուք հիւանդ էք, բժշկվեցէք, բոլորը գտնում են այդ, բոլորը խօսում են ձեր մասին:

Եւ ուրախ է Գէօրգի Գվազավան. Նա հասաւ իր նպատակին. Նրա մասին բոլորը խօսում են:

Ինչ անենք, որ ցաւում են, բայց հօ խօսում են:

Եւ այսպէս անվերջ:

Ամեն անգամ երբ Գէօրգի Գվազավան ուզեցել է պաշտպանել իր ազգը, վնասել է նրան՝ առանց օգտվելու ինքը: Եւ միակ օգուտը եղել է այն, որ փողոցի երեխաները ցոյց են տուել նրա վրա, ասելով.

— Ահա Գէօրգի Գվազավան:

Տիկինները լօռնէտները ուղղել են դէպի նա.

— Մի՞թէ սա է Գէօրգի Գվազավան:

Իսկ Վրաստանը:

Վրաստանը մինչև օրս էլ պաղատում է.

—Գէօրգի Գվազավա, ի սէր Աստուծոյ, հանգիստ թող ինձ, մի՛ պաշտպանիր ինձ:

Իսկ Գվազավա՞ն:

Նա անողոք է: Նա վճռել է պատժել Վրաստանը, պաշտպանելով նրան:

Ահա այս փոքրիկ պակասութիւնն ունի Թիֆլիսում ապրող, ջահել, սիրուն, լաւ պօրտֆէյլ կրող, լաւ փողպատ կապող՝

Փաստաբան Գէօրգի Գվազավան...

—

Գոհ եմ քեզանից, ով Մուսա, որ ինձ այնքան յիմարացրիր, որ Նոր-Տարի օրը ես համբերութիւն ունեցայ գրելու Գէօրգի Գվազավայի մասին: Սալ-Ման

միկոս, որով պէտք է որ հպարտանայ վրացիութիւնը, որպէս նրա եղբայրակիցը, և առհասարակ մարդուն Գվազավան չարչարում հոչակեց։ Եւ ինչու. Նրա համար, որ պրոֆ. Մառը միշտ ձգնում է Վրաստանը և նրա անցեալը նուաստացնելու...

«Բայց մի՞թէ ճիշդ է այս»։

Եւ ապա յօդուածագիրը մի շարք անհերքելի փաստերով ապացուցում է, որ պրոֆ. Մառը միակն է, որ բազմաթիւ վրացերէն հին գրական թուղթերը հրատարակեց և լուրջ կերպով ուսումնասիրելով վրաց անցեալ կեանքը՝ երեւան հանեց բազմաթիւ գնահատելի ուսումնասիրութիւններ։

Մի խօսքով, յօդուածագիրն ասելով, պրոֆ. Մառը ունի բազմաթիւ գնահատելի աշխատութիւններ, որոնց երեսն անգամ չէ տեսել Գվազավան, քանի որ այդպիսի անվայել լեզու է բանեցնում յարգելի գիտնականի մասին։ Մի տեղ յօդուածագիրը գրում է. «Այնպէս համոզված եմ, որ եթէ պրոֆ. գրած մի քանի գրքոյկներն իսկ կարդար Գվազավան, այն ժամանակ կասկած անգամ չէր ունենայ, որ պրոֆ. Մառը վրացիներին և նրանց անցեալը չէ նուաստացնում։

«Եւ կիմանար, որ պրոֆ. Մառը աւելի է սիրում Վրաստանը և նրա անցեալը, քան մեզանից շատերը։

«Այսպէս թէ այնպէս՝ պրոֆ. Մառը աւելի շատ ապացոյցներ է տուել այդ սիրոյ նկատմամբ, քան Գվազավան և շատ ուրիշները, որոնց բերանում միշտ յիշվում է «Վրաստան» անունը»։

Ապա յօդուածագիրը անարգանքի սիւնին է գամում Գվազավայի գործածած անվայել լեզուն։

Վերջում գրում է հետեւեալ տողերը. «Ցաւալի և ամօթալի երեւոյթ է, որ մենք ինքներս չենք գնահատում մեր գիտնականներին։ Կրկնակի ամօթալի է այս երեւոյթը նրանով, որ յօդուածը ռուսաց լեզուով է գրված, և կարելի է, որ որեւէ մի օտար կարդայ այն և ծանօթ լինի պրոֆ. Մառի գործունէութեանը։ Ի՞նչ կասի այն օտար մարդը. ոմ կարծիքների իրաւացիութեան համար կը կասկածի նա։ Այս կարգի գրութիւնների երեւան գալը ցաւալի է նոյնիսկ մեզ համար, թէև չէ պրոֆ. Մառի՝ այդ իսկական տաղանդաւոր գիտնականի համար բոլորովին նշանակութիւն չունի։

«Համոզված եմ, որ նա ուշադրութեան իսկ չի արժանացնի այս կարգի յօդուածները»։

Անա մօտաւորապէս այն կարծիքը, որ յայտնում է վրաց մէջ հեղինակութիւն վայելող «Դրօեբա» թերթը, որի կարծիքների հետ լիակատար կերպով համամիտ ենք և մենք։

Յ. Գասպարեան

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Բաթում, 28 դեկտեմբերի

Մեզանում այս երկու օրս լաւ խոր ձիւն է եկել ու շարունակում է գալ։ Դա տարօրինակ է Բաթումի համար։ Ձիւնի ծանրութեան տակ՝ տեղիս ենթարեադարձային ծառերը կոտրատվել են, հեռախօսի թելերը կտրվել, նոյնիսկ ահագին սիւները ջարդվել։ Սահնակների թագաւորութիւն է։

M.

—

Ղզլչախչախ, 30 դեկտեմբերի

Նոր-նոր սկսեց մեզանում եղանակները փոխվել։ Սաստիկ ցրտեր են լինում, բայց ձիւն չը կայ։ Շատ տեղեր տաւարը և ոչխարը արածում են. գիւղացին շատ գոհ է իր վիճակից. այսպիսի տարի չէ տեսել և չէ մտաբերում։

Հոգ. իշխանութեան կարգադրութեամբ գիւղիս 85-ամեայ Մարկոս քահանան Սեան է աքսորվում։ Քահանան հակառակ դէպքում տալու է 30 ր. տուգանք։ Նրա յանցանքն այն է, որ սրանից մի քանի տարի առաջ, առանց գործակալի հրամանի, մի պսակ է կատարել։ Ներկայումս քահանան բոլորովին թուլացած՝ տանը պառկած է և ոչ մի օրինակատարութիւն չէ կարող անել և եկեղեցի էլ չէ յաճախում։ Եթէ նրան սախպմամբ Սեան ուղարկեն, տեղ չը հասած գուցէ ճանապարհին մահանայ։ Հասարակութիւնը այս մասին խնդիրք ուղարկեց Էջմիածին հոգ. ծայրագոյն իշխանութեանը, որպէսզի ներվի ծերունի քահանային։

Բաշշօրակեալ գիւղի քահանայ Մելքիսեդէկը մօտ երեք շաբաթ է, ինչ բանտարկված է Կարսում, շնորհիւ մատնութեան։ Նրա հետ բանտարկված են նոյնպէս երեք հոգի համգիւղացիներ։

Յ. Ղլտճեան

—

Ն.-Ագուլիս, 22 դեկտեմբերի

Մեր գիւղը, համեմատելով շրջակայ շատ հայաբնակ գիւղերի հետ, աչքի է ընկնում իր ինտելիգենցիայով։ Կէս դարից աւելի է, ինչ մեր գիւղն ունի ծխ. դպրոց։ Դպրոցը ունի գրադ.-ընթերցարան՝ իր յարմար սենեակներով։ Գրադարանը գոյութիւն ունի 1905 թւից և ունի 800 կտոր գրքեր ու բրօշիւրներ։

Գրադարանը վերջերս աննախանձելի դրութեան մէջ է գտնվում. եղած գրքերի մեծ մասն անկազմ է, թերթաթափ. Նոր հրատարակութիւններ չը կան։

Չը կան ոչ ժողովրդաօգուտ, ոչ էլ մանկական ընթերցանութեան համար օգտաւէտ գրքեր։ Եղած գրքերի մեծ մասը կազմում են հաւաքածուները՝ զանազան ամսագրերի, շաբաթաթերթերի, որոնց մի մասը ռուսերէն։ Աչքի է ընկնում մանկավարժական բովանդակութիւն ունեցող գրքերի պակասը։

Մեր ժողովուրդը խստանեղվում է ջրի սակաւութիւնից։ Այս վերջինը լրացնելու համար՝ մտածվում է շինել աւազան, որի համար տեղացի բժիշկ Զարգարեանցը խոստացել է տալ 500 ր.։ Ցանկալի էր, որ բժշկի համակրելի քայլին հետեւէին գիւղիս կարող ու ձեռնհաս անձինք։

Գիւղացի

—

Գանձակ, 30 դեկտեմբերի

Դեկտ. 28-ի վաղ առաւօտեան տեղիս բանտում կախաղան բարձրացրին Նուխու գաւառի Կուտկաշէն գիւղի տանուտէր Մուսա Մուստաֆա-օղլիին, որ մեղադրվում էր Կուտկաշէնի պօստ - հեռագրատան կառավարիչ Օղինցովի սպանութեան մէջ։

Գանձակեցի

ՏՕԼՍՏՕՅԻ ՆՈՐ ԳՐՈՒԱԾՔԸ

—

Լ. Տօլստօյ գրեց «Խորհրդածութիւններ կեանքի և մահվան մասին» և տպագրում է նրանց այն ժողովածուի մէջ, որ հրատարակում է Մոսկվայի տպագրիչների ընկերութիւնը։

«Մահը—դա մի փոփոխութիւն է մեր մարմնի մէջ,—գրում է Լ. Տօլստօյ,—ամենամեծը, ամենավերջինը։ Փոփոխութիւններ մեր մարմնի մէջ մենք բոլորս ունենում ենք և կրում ենք ամենամեծ փոփոխութիւններ. մի ժամանակ մենք մերկ մսի կտորներ էինք, ապա ծծկեր մանուկներ դարձանք, ապա բուսան մազեր, ատամներ, ընկնում էին ատամները—բուսնում նորերը, սկսեց մօրուքը բուսնել, ապա սկսեցին սպիտակել, և այդ բոլոր փոփոխութիւններից մենք չենք վախենում։

«Ինչու ենք մենք վախենում վերջին փոփոխութիւնից։

«Նրա համար, որ ոչ ոք չէ պատմել մեզ, թէ ինչ պատահեց նրա հետ այդ փոփոխութիւնից յետոյ։ Բայց հօ ոչ ոք չի ասի մի մարդու մասին, թէ նա հեռացել է մեզանից, չէ գրում մեզ, որ նա չը կայ, կամ որ վատ է զգում այնտեղ, ուր գնացել է, այլ կասէ միայն, որ տեղեկութիւններ չը կան նրա մասին։ Նոյն բանն է և մեռածների մասին. դա նշանակում է միայն այն, որ մենք ոչինչ չը գիտենք այն մասին, թէ ինչ կը լինի մեզ հետ այս կեանքից յետոյ։ Սակայն մենք գիտենք, որ մեր կեանքը մարմնի փոփոխութիւնների մէջ չէ, այլ այն բանի մէջ, ինչ որ ապրում է այդ մարմնում։ Իսկ այդ մարմնի մէջ ապրում է հոգին։ Իսկ հոգին ոչ սկիզբ ունի, ոչ վախճան»։

ՅՕԳՈՒՏ ԱԴԱՆԱՅԻՆԵՐԻ

—

«Մշակի» № 287-ում տպված հաշւից մեզ մօտ մնացել էր 294 ր. 61 կ.։

Այնուհետեւ ստացանք. 1) Ամբրօսիէվկից, Ս. Շապաղեանից՝ 3 ր., 2) Մօզդօկից, Պավլոդօրսկայա կայարանից, մի ոմնից և իր ազգականից՝ 55 ր., 3) Բագուից, Գայիանէ Կօլմանեանից՝ 40 ր., 4) Թիֆլիսում, Բագրատ Մկրտումեանից, Յ. Խօջամիրեանի հրատարակած «Վանգոյժ» գրքոյկի 25 օրինակի վաճառումից գոյացած 3 ր. 75 կ., 5) Բագուից, Ս. Կօլմանեանից՝ 5 ր., 6) Աբասթումանից եղբ. Ն. և Խ. Մինասեաններից՝ 5 ր., 7) Սամարղանդից, Մինաս Մելիք-Յովհաննիսեանից՝ 2 ր., 8) Վլադիկավկազից՝ Սուսանիկ, Խորէն Սաւիկեաններից՝ 11 ր. 51 կ., (որից Յ. Խօջամիրեանի հրատարակած «Վանգոյժի» 50 օրինակ վաճառումից 7 ր. 50 կ., իսկ 4 ր. 1 կ. հանգանակված), 9) Թարթառից՝ Առաջաձոր գիւղի ուսումնարանի աշակերտներից 3 ր. 50 կ., 10) Սամարղանդից, Գր. Նիկ. Մելիք-Մկրչեանից՝ 10 ր., 11) Ցարիցինից՝ Հայր. Գրիգորեանից՝ 5 ր., 12) Խիվայի խանութեան Խօջայիլ քաղաքից, Իշխան Բաբայեանի ձեռքով հանգանակված, 27 ր. 75 կ. (Նուիրատուներն են՝ Ալ. Սաֆարեան և Րամազան Կուլմիրզայեվ (Թուրք) 5-ական ր., տ. Նինա Սաֆարեանց՝ 3 ր., Ա. Գէորգեան և Ս. Սաֆարեան՝ 2-ական րուբլի, Բ. Եախշիեան, Հ. Յարութիւնեան, Ար. Յարութիւնեան, Ե. Սաֆարեան, Ե. Ղարաբէգեան, Ի. Բաբայեան, տ. տ. Նուբ. Սաֆարեան, Ա. Յարութիւնեան, Ս. Եախշիեան և Վ. Յարութիւնեան 1-ական րուբլի, ընդամենը 28 րուբ., որից 25 կոպ. պօստի ծախս), 13) Շուշուց, Զ. Սարուխանեանից՝ 1 ր. 50 կ., 14) Թիֆլիսում, Սիմ. Պօղոսեանից 10 ր., ինժ. Զախմախաղեանց՝ 5 ր.։ Ընդամենը՝ 188 ր. 01 կոպէկ։

Ուրեմն՝ մեզ մօտ եղած նախկին գումարի հետ միասին կանէ ընդամենը 482 ր. 62 կ., որպիսի գումարն ամբողջովին յանձնեցինք Թիւրքական Հայաստանի տառապեալ հայերին օգնող Հանգանակիչ Մասնաժողովին, այնպէս որ մեզ մօտ առ 1-ն յունվարի 1910 թ. ոչինչ չէ մնում։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ «Մշակի» խմբագրութիւնը շնորհակալութիւն է յայտնում այն բոլոր հաստատութիւններին և անձերին, որոնք հեռագիրներով և նամակներով շնորհաւորեցին Նոր-Տարին։

◆ «Մշակի» ներկայ 1910 թ. մի օրինակ Գրիգոր Նախշունեան նուիրում է Հալաբաքի Էջմիածնեցոց եկեղեցու ծխական դպրոցին։

◆ Թագաւոր Կայսրը դեկտ. 9-ին ամենաողորմածաբար թոյլատրեց արձակված համարել Էջմիածնի սինօդի անդամ Յովհաննէս արքեպիսկոպոս Շիրակունուն համաձայն նրա խնդրագրի։ Ծերունի սրբազանը ստիպված էր այդ քայլն անելու հիւանդութեան պատճառով։

◆ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկօլայեվիչի թաղմանը ներկայ լինելու համար Կովկասի կողմից գնացած պատգամաւորութեան անդամները դեկտ. 28-ին բաղդ են ունեցել Ցարսկօէ-Սէլօյում ներկայանալ Թագաւոր Կայսրին։ Նորին Մեծութիւնը բաղդաւորեցրել է իւրաքանչիւրին հարց ու փորձի։

◆ Անա քանիերորդ անգամն է, ինչ Զուբալօֆների ժողովրդական տանը էլեկտրական լոյս մատակարարող մեքենան փչանում է, որի պատճառով ներկայացումները կիսատ են մնում և չեն աւարտվում, դրանով աւելի սաստկելով անհաճոյ երեւոյթները։ Օրինակ՝ դեկտեմբերի 30-ին և 31-ին նշանակված ներկայացումները կիսատ մնացին, և ժողովուրդը դժգոհ մնաց։ Հրաւիրում ենք քաղաքային վարչութեան և թատրօնի ադմինիստրացիայի ուշադրութիւնը այս տգեղ երեւոյթի վրա։

◆ Ստացանք հետեւեալ պարբերական թերթերը. 1) «Լումայ» ամսագրի դեկտեմբերի համարը, որի մէջ կայ և երգիծաբան Յակոբ Պարոնեանի բաւական աջողված լուսանկարը և Օրմանեան արքեպիսկոպոսի շահեկան պատմական ուսումնասիրութեան շարունակութիւնը հայոց կաթողիկոսների մասին. 2) Էջմիածնի «Արարատ» ամսագրի հոկտեմբեր և նոյեմբեր ամիսների միացեալ համարը. 3) «Տարազ» պատկերազարդ հանդէսի դեկտեմբերի համարը և «Աղբիւր-Տարազի» հրատարակութիւն «Առողջապահ» յաւելուածի № 76-ը. 4) «Աղբիւր» մանկական հանդէսի հոկտեմբերի համարը Շիլլերի պատկերով։ Տարազը զարդարված է Գլադստոնի, Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկօլայեվիչի, տիկին Գլադստոնի, Մեծ Իշխան Նիկօլայ Միխայլովիչի, Լէօպօլդ II-ի պատկերներով։ Կան և ուրիշ պատկերներ, որոնց մէջ և վաղամեռիկ Գաբրիէլ Բահաթրեանցի պատկերը։

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհուրդը խնդրում է մեզ յայտնել ի գիտութիւն այն անձանց, որոնց մօտ կան դեկտ. 29-ի երեկոյթի վիճակախաղի տոմսերը, որ տարել են հետեւեալ №№ 5, 13, 23, 215, 318, 405։

◆ Կովկասի Փոխարքան թոյլ է տուել Կովկասի բեմերի վրա խաղալ հետեւեալ պիէսները. 1) վրացերէն «Գրչից պատուհաս» կոմ. 1 գործ., հեղ. Ն. Աղբեանի (Դոնղարեան) և «XX դարի սկզբին կամ կին դիպլօմատներ» կոմ. 3 գործ. թարգմ. ռուսերից և 2) Ա. Տօլստօյի «Թէօդօր արքայ» 5 գործ. ողբերգ., թարգ. Ա. Ղորղանեանի։

◆ Ձիւնախառն փոթորիկների պատճառով ինչպէս Ռուսաստանի ներքին մասերում, այնպէս և Անդրկովկասի շատ տեղերում երկաթուղային և պօստային հաղորդակցութիւնը մեծամեծ դժուարութիւններ է հանդիպում։ Առանձնապէս մեծաքանակ ձիւնը ծածկել է Րօստովի, Բագուի, Քութայիսի, Սամարէգիի երկաթուղագծերը։ Շնորհիւ ձեռք առնված միջոցների, յունվարի 1-ից գնացքների երթեւեկութիւնը Բագուի և Թիֆլիսի միջև կատարվում է կանոնաւոր։ Կանոնաւոր է գործում նաև հեռագիրը։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը թոյլատրել է կովկասեան ֆէլդշէրների և ֆէլդշէրուհիների փոխադարձ օգնութեան ընկերութեան՝ կազմել յունվարի 24-ին Արտիստական Ընկերութեան դահլիճում ներկայացում ընկերութեան միջոցները շատացնելու համար։

◆ Թիֆլիսի և Մանգլիսի միջև գործում է անթել հեռագիր։

◆ Թիֆլիսի և Երեւանի նահանգների շրջաններում, պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն, ցորենի պուդը ծախվում է 80 կոպէկից մինչև 1 րուբլի։

◆ Շուշւոյ հալաբաբցիները կունենան իրանց «հասարակական կլուբը»։ Առ այժմ գրվել են 200 անդամներ։

◆ Յունվարի 1-ին, երեկոյեան ժամը 4-ին, 8-րդ քաղաքամասում ոստիկան Սարգիս Մարկոսեանը դանակով մահացու վէրքեր հասցրեց ալէքսանդրօպօլցի Գաբրիէլ Պարունակեանին՝ Յարութիւնբէգեանի խանութի առաջ։ Վիրաւորվածին տարան հիւանդանոց, իսկ յանցաւորին ձերբակալեցին։

◆ Վերստին պետական խնայողական գանձարաններ են բացվել հետեւեալ կայարաններում. Սվիրի, Շահալի, Անի, Նախիջեւան, Նորաշէն, Ղամարլու և Շորապան։ Փակվել են Դալլարում և Բօսլէվում։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Դեկտ. 31-ին, գիշերվայ ժամը 12-ին, Բէլուսօվսկայա փողոցում № 10 տան դռնապանը գտաւ մայթի վրա նորածին մի երեխայ։ Նոյն օրը Օրբէլեանովսկայա փողոցում քաղաքապահ ոստիկանը գտաւ նորածին 2 շաբաթական մի աղջիկ։ Երկուսն էլ ուղարկված են Օլգինսկի ինստիտուտը։

◆ Դեկտ. 31-ին Վլադիմիրսկայա փողոցում № 21 տանը յանկարծամահ եղաւ զինուոր Դենիսէ Օգարէվսկին։

◆ Դեկտ. 31-ին 12-րդ քաղաքամասի ոստիկանութիւնը զինուոր-պահակների օգնութեամբ շուրջկալի ժամանակ ձերբակալեց 12 անգործ և անանցաթուղթ մարդկանց։

◆ Յունվ. 1-ին, երեկ. ժամը 10-ի մօտերը Նիկիֆօր Դաւիդօվը հարբած ժամանելով իր ծանօթ դռնապանի տունը, բակում ընկաւ 6 սաժէն փոսի մէջ և մեռաւ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

31 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պարգեւատրվում են Ալեքսանդր Նեվսկու շքանշանով օբեր-երգերմէյստեր կոմս Շերեմէտիեվը, Պետական Խորհրդի նախագահ Ակիմօվը, ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստր Րուխլօվը. Սպիտակ Արծուի շքանշանով սենատոր Կուզմինսկին. Վլադիմիրի 2-րդ կարգի շքանշանով՝ Պետերբուրգի դատաստանական պալատի նախագահ Կրաշէնինիկօվը։

Բարձրագոյն շնորհակալութիւն է յայտնվում Պետերբուրգի դատաստանական պալատի դատախազ Կորսակօվին, ոստիկանութեան դեպարտամենտի վերատեսուչ Զույեվին։

Արձակվում է պաշտօնից խնդրագրով արդարադատութեան մինիստրի օգնական Լիւցէն՝ մնալով սենատորի կոչման մէջ։ Վերեօվկինը նշանակվում է Լիւցի տեղ։

1910 թւի ընթացքում Ակիմօվը Բարձրագոյն կարգադրութեամբ նախագահելու է Պետական Խորհրդում. օգնական կը լինի Գօլուբեվը։

Երկրագործութեան գլխաւոր կառավարիչ հօֆմէյստեր Կրիվօշէինը նշանակվում է ստատս-սեկրետար՝ մնալով իր պաշտօնում։

ԼՕԴԶ։ Այրվեց Մէյզնէրի ֆաբրիկայի երեք բաժանմունքը մեքենաներով և պանրի մեծ պաշարով։ Վնասները 100,000 րուբլուց անցնում են։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ Վեցերորդ օրն է ծովի վրա փոթորիկն է մոնչում։ Նաւերը երթեւեկում են անկանոն։

1 յունվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Բարձրագոյն ուկազով Պետական Խորհրդում ներկայ են լինելու հօֆմէյստեր Իգնատովսկին, բարօն Կորֆը, Մեասոեդով-Իվանօվը և իշխան Լիվէնը։

Բարձրագոյն թոյլտուութեամբ սենատոր Գարինի քննութիւնը տարածվում է զինուորական վարչութեան բոլոր հաստատութիւնների և հիմնարկութիւնների վրա։

Եկաւ չինական արտակարգ միսիան ծովային գործի ուսումնասիրութեան համար։

Իսկական գաղտնի խորհրդական են դառնում Թիֆլիսի 4-րդ գիմնազիայի վերատեսուչ Զալէնկօվը, Քութայիսի. Գլուշակօվը, Քութայիսի րէալական դպրոցի վերատեսուչ Լէօնտիեվը։

Ստանիսլաւի 1-ին կարգի շքանշանով պարգեւատրվում է կովկասեան ուսումն. շրջանի տեսուչ Ռուդնիցկին։

Ալեքսանդր-Նեվսկու շքանշան է տրվում զինուորական մինիստր Սուխոմլինովին։

ՄՐՋԵՎԿԱ։ Պետական Դումայի նախագահ Խոմեակօվը և մի քանի հասարակական գործիչներ հաստատում են «Սօկօլ» անունով մարմնամարզական ընկերութիւն։ Կանոնադրութիւնը ուղարկված է հաստատութեան համար։

ՆՈՎՕՉԵՐԿԱՍԿ։ Երեք զինվածներ յարձակվեցին Մուչկէտովօ կայարանի պօստային բաժանմունքի վրա և յափշտակեցին 1000 րուբլու նամակադրոշմ։

ՍՕՖԻԱ։ Ֆէրդինանդ թագաւորն ընդունեց աւստրօ-ունգարական դեսպան բարօն Գիսկրին, որը յանձնեց իր հաւատարմաթղթերը։

ՎԱԼՊԱՐԷԶՕ։ Կամչատկայից հաղորդում են, որ «Անտուանդ» նաւը Կամբանիա մտած ժամանակ անկարող եղաւ ափ հասնել, այնպէս որ 34 հոգի մնացին բաղդի կամքին։ Սրանցից 11-ը խեղդվեցին, մնացածները մի կերպ հասան ցամաք։

ԲԵՐԼԻՆ։ Նոր-Տարվայ առիթով Վիլհէլմ կայսրը կէսօրին Պետերբուրգի հեծելազօրի հրամանատարի զգեստով այցելեց ռուսաց դեսպան Օստէն-Սակէնին և մնաց նրա մօտ մի ժամու չափ։

ԼՕՍ-ԱՆԺԵԼԷՍ։ Օդագնաց Պօլանը օդագնացքով բարձրացաւ 4600 ֆուտ բարձրութիւն։

ՏՈՒԼՕՆ։ Եկան «Բօգատիրը», «Դիանան» և «Ավրօրան»։

ՄՈՍԿՎԱ։ Քաղաքային վարչութիւնը կէս միլիոնի պահանջ ներկայացրեց սպորտային ընկերութեանը քաղաքի հողաբաժինը գրաւելու համար։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
ԱՒԵՏ. ԲԱԲԱՅԵԱՆՑ
Մնալով այս ձմեռ Թիֆլիսում, ընդունում է Ներքին եւ ջղային հիւանդներ։
Ցերեկվայ 1—3 ժ., երեկոյեան 6—7 ժ.
Լերմոնտովսկայա փողոց տուն 21, բն. № 2.
Տ է լ է ֆ օ ն № 221.
(օ. մ.) 1213. 35—14

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Զինւորական մասնագէտ-բժիշկների
Ե ր թ և ե կ հ ի ւ ա ն դ ն ե ր ի հ ա մ ա ր
Վանքի մեծ փողոց, № 3, Ալէքսանդրեան այգու մօտ
ԽՈՐՀՐԴԻ ՎՃԱՐՆ է 50 ԿՕՊ.
Տէլէֆօն № 481.
Հիւանդների ընդունելութիւնը առաւօտեան ժամը $9^{1}/_{2}$-ից մինչև 5-ը ցերեկվայ։
ԱԽՎԼԵԴԻԱՆԻ—ներքին և երեխաների հիւանդ., ամեն օր՝ 11—12 և կէսը ցեր.։
ԲՕԺՕՎՍԿԻՑ—ներքին, բժշկութիւն ներշնչումով, ամեն օր՝ 4—5 ժամը ցեր.։
ՎՆՈՒԿՕՎ—խիրուրգիական հիւանդութիւններ, ամեն օր՝ 2—3 ժ. ցեր.։
ԳՐԷՅՑ—աչքի հիւանդութիւն., ամեն օր՝ 2—3 ժ.։
ՄՕՆՍԷ—երեխ. և ներքին հիւ. ամեն օր՝ 1—2 ժ.։
ԿԱԼԱՄԿԱՐՕՎ—մանկաբարձ. և կանանց հ., ամեն օր՝ 4—5 ժ., բացի կիրակի օրերից։
ՆՕՎԻՑԿԻՑ—մանկաբարձ. և կանանց հիւանդ., ամեն օր՝ 1—2 ժ. ցեր.։
ՐԻԴԷԼ—ներքին և երեխ. հիւ., ամեն օր՝ 3—4 ժ., կիրակի՝ 10—12 և կէսը։
ՊԱՎԼՕՑԿԻՑ—խիրուրգիական հիւանդ., ամեն օր՝ 4—5 ժ. ցեր.։
Ե. ՁՈՒԴՆՕՎՍԿԻՑ—ջղային, հոգեկան, էլեքտրօտերապիա երկուշ., չորեքշ., հինգշաբթի 4—5 ժ.։
ՏԷՏՐԱՁԷ—սիֆիլիս, վեներ., կաշուի հիւ., ամեն օր՝ 1—3 ժ. ցեր.։
ԿԻՆ ԲԺ. ԽՈՍՍԷԼԻԱՆԻ—կանանց հիւ., երկուշ., չորեքշ., ուրբ., կիրակի՝ 11—12 ժ.։
ԱՍՊԻՍՕՎ—կոկորդի, քթի, ականջի հիւ., ամեն օր՝ 1—2 ժ. ցեր.։
ԲԱԼԴԻՆԱ-ՆՕՎԻՑԿԱՅԱ—քթի, կոկորդի և ականջի հիւ., ամեն օր՝ $11^{1}/_{2}$—$12^{1}/_{2}$ ժ. ցեր.։
ՇԱՄԱՇ—խիրուրգ. հիւ., ամեն օր՝ 12—1 ժ.։
ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ Ա.—սիֆիլիս, միզասեռ., վեներ. և կաշուի, ամ. օր՝ $9^{1}/_{2}$—$10^{1}/_{2}$ ժ. առ.։
Համախորհուրդ, օպէրացիաներ, մասսաժ, ծաղկի պատուաստում, անալիզ, հիպնօզ, ատամների և ծառաների քննութիւն—առանձին վճարով։ Սիֆիլիսի վերաբերմամբ արեան հետազօտութիւն ըստ Wassermann-ի։
(կ.) 991. 100—15

ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Հ ի ւ ա ն դ ա ն ո ց
Մշտական մահճակալներով
Թիֆլիս, Միխայլօվսկի պր., Միքայէլեան հիւ. դիմաց, 59.
տէլ. 1026
Հիւանդների ընդունելութիւն.
Միք. ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը, միզասեռական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւ.։
Ն. Ա. ԱԹԵՆԵԱՆՑ—ցեր. ժ. 1—2-ը, ականջի, քթի և կոկորդի հիւանդութիւններ։
Վ. Վ. ՎՆՈՒԿՕՎ—ցեր. ժ. 1—2-ը, վիրաբուժական հիւանդութիւններ։
Ի. Ն. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը, ջղային և ներքին հիւանդութիւններ։
Մ. Պ. ԿԻՄՕՆՏ—առ. ժ. 11—12-ը վիրաբուժական հիւանդութիւններ։
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ—առ. ժ. $11^{1}/_{2}$—$12^{1}/_{2}$-ը, ներքին և երեխաների հիւանդութիւններ։
Ա. Դ. ԿԱԼՄԸԿՕՎՕ-ՎՆՈՒԿՕՎԱ—ցերեկ. 2—3 ժամը, կանանց հիւանդութիւններ։
Բժշկութիւն էլեկտրականութեամբ, մասսաժով և հիպնօզով։ Միկրօսկօպիական, բակտերիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ։ Ծաղկի պատուաստում։ Ծծմայրերի քննութիւն։ Վճարը խորհրդի համար 50 կ.։ Օպերացիաները և համախորհուրդները ըստ համաձայնութեան։ Հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է թէ ընդհանուր և թէ առանձին սենեակներից
(կ. ե. ու.) 236. 100—81

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ
Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս և վեներական հիւանդութիւնների։
Ընդունում է հիւանդներին՝
Առաւ. ժամը 12—1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը։
Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը։
Կուկիա, Սեմեօնովսկայա փ. № 16.
Տ է լ է ֆ օ ն № 40.
(ե. ու. կ.) 984. 100—41

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ
Ներքին և ջղային հիւանդութիւններ։
Ընդունելութիւնը
ամեն օր { առաւօտեան 9—12 ժ. / երեկոյեան 5—7 ժ.
Միքայէլեան փողոց, № 27.
(ա. օ.) 1087. 100—56

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ
Աչքի հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւնը ամեն օր
Առաւօտեան ժամը 10—1
Երեկոյեան ժամը 5—7
Վելյամինովսկայա փող № 8
(օ. մ.) 783. 100—67

Բ Ժ Ի Շ Կ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՑ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ հիւանդութիւններ։
Ընդունելութիւն ամեն օր { 5—7 ժ. երեկ.
Միքայէլեան փող., № 36. Տէլէֆօն № 388.
(օ. մ.) 1216. 100—55

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նորութիւն. 3 ր. 25 կ.
Կանանց համար ձմեռային պատրաստի շրջազգեստ բրդէ գեղեցիկ և նորագոյն տրիկօյից, վերջին տարազով կարված, կոճակներով և մետաքսէ թելերով զարդարված, ամեն տեսակ մուգ գոյների. ուղարկվում է պօստով, վերադիր վճ., առանց կանխավճ., հաշւելով ճանապարհածախսը 55 կ.։ Երբ շրջազգեստը պահանջելուց՝ ճանապարհածախսը մեր հաշւին։ ԱՌԱՆՑ ՌԻՍԿԻ. եթէ չը հաւանվի՝ փողը վերադարձնում ենք։ Նոյն տեսակ շրջազգեստ ամենալաւ կտորից և գեղեցիկ արդուզարդով—3 ր. 90 կ.։ Խնդրում ենք ուղարկել երկարութեան և գօտու լայնութեան չափը՝ սանտիմետրով կամ թէ որևէ թելով։ Սիրիր հաշւվում է 80 կ. աւելի։ Հասցէն՝ Фабрика А. КИВМАНА, ЛОДЗЬ № 43.
Թղթակցութիւնները ռուսերէն կամ գերմաներէն։
(2.) (В. 79524) 1370. 2—2

Խօջիվանքի հանգստարանի վարչութիւնը սրանով յայտնում է, որ հանգստարանը լցվելու պատճառով շատ անգամ մէկի գնած տեղում Թիւրիմացութեամբ Թաղվում է ուրիշի ննջեցեալը, որից առաջանում են անախորժութիւններ: Ուստի խնդրում ենք բոլոր այն գերեզմանատէրերին, որոնց գերեզմանների սահմանները շրջապատված և կամ որոշված չեն, շտապեն շրջապատելու ներկայացնելով վարչութեանս իրանց գնած տեղերի համար հանգստարանի գրասենեակից ստացած անդորրագրերը: Հակառակ դէպքում, եթէ նրանց տեղերում ուրիշները Թաղվեն, վարչութիւնս իրան պատասխանատու չէ համարում:

Աւելացնում ենք, թէ ընդարձակ գերեզմանատեղեր կարելի է վերցնել միմիայն Թիֆլիսի հայ քահանաների ապահովութեան գանձարանի միջոցներով ձեռք բերված նոր չեմնից, որը մասնագէտի ձեռքով բաժանված է կանոնաւոր հատուածների (ուչաստկաների) և արդէն վարչութեանս միջոցով տրվում է ցանկացողներին: Աչքի առաջ պէտք է ունենալ, որ, այս գետինն ոչանձվելուց յետոյ, այլևս ազատ տեղ չէ մնալու նոր գերեզմանների համար:

Վարչութիւն

(օ. մ.) 1. 3—1

Վ Ա Ճ Ա Ռ Վ Ո Ւ Մ Է

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԱԲԵԼԵԱՆԻ

Ինքնուրոյն վօդրվիլներ

«Մկրճի հարսանիք» . . . . . 20 կ.
«Նաֆտի ֆանտան» . . . . . 10 կ.
«Խելագար Մինաս» . . . . . 20 կ.
«Անկոչ հիւր» . . . . . 20 կ.
«Պօէտի երազը» . . . . . 20 կ.
«Գիւղի վարժապետը» . . . . . 30 կ.
«Էքսպրօպրիացիա» . . . . . 20 կ.

Պահեստը Թիֆլիս՝ «Գուտտենբերգ» և «Կենտրօնական», իսկ Բագու՝ «Սօտրուդնիկ» գրավաճառանոցներում: Հեղինակի հասցէն՝ Нахичевань н/Д. Ал. Абелянъ.

(ե. հ. կ.) 1383. 10—6

Տ ա ր ա ծ ա կ վ ո ւ մ է

Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան հրատարակութեամբ լոյս տեսնող

„Ազգագրական Հանդէս“

XIX և XX գրքերի կամ 1910 Թւի բաժանորդագրութիւնը:

Այս երկու գրքի բաժանորդագինն է 3 ր.: Առաջին գիրքը լոյս կը տեսնի յունվարին:

Դիմել՝ Редакція «Азгагракань Андесъ» Тифлисъ, Вельяминовская 14.

(կ. հ.) 1392. 4—4

Ցխինվալի հայոց ս. Աստուածածնի եկեղեցու համար հարկաւոր է Թեմական դպրոցն աւարտած

քահանայ կամ **քահանայացու,**

որը պետական և հայոց եկ.-ծխ.-դպրոցներից կունենայ տարեկան 400 րուբլի ռոճիկ, իսկ ծխական արդիւնքը տարեկան 5—600 րուբլի: Մանրամասնութիւնների և պայմանների համար դիմել՝ Въ Цхинвалъ (Горійскій уѣздъ), Попечительству цхин. арм. церковно-приходскаго училища.

Հոգաբարձութիւն

(չ. հ. շ.) 1394. 3—3

ՀՕՆՕՐՐԷԻ (ՏՐԻՊՊԵՐ) ԴԷՄ
ՆՈՐ-ՄԻՋՈՑ

„SALO—ՊԻՉԻԼԻՆ“

ներգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է իբրև հաստատուն միջոց: Գործադրելու ձեռնարկը կցված է արկղիկին: Իսկականը մետաղեայ արկղներում, հատը՝ 1 ր. և1 ր. 80 կ.:

Միաժամանակ յաւ է ներգործում թէ սուր եւ թէ յարատեւ բնոյթ ունեցող դէպքերում եւ կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայամառ ընթացքը:

ՊԱՀԵՍՏԸ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека Б. Конгейма.

Ուղարկվում է վերադիր վճարով: Ճանապարհածախքը պօստային սակագնով:

Գտնվում է Կովկ. Ընկ. դեղային պահեստներում և դեղատներում:

(շ.) (П. 124817) 540. 0—16

«Մշակի» խմբագրութեան մէջ յօգուտ Ադանայի աղէտեալների և հայ որբերի

Ծ Ա Խ Վ Ո Ւ Մ Ե Ն՝

1) **«ՀԱՅԻ ԿՏՈՐ ՁԵՅԹՈՒՆՑՈՒՆ»**

Գրական ժողովածու, հրատ. Դր. Զալխուշեանի, գինն է ամենազակասը 3 ր.:

2) **«ԳՈՒՆԱՒՈՐ ՄԵԾԱԴԻՐ Է—Ջ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ**

Եապոնական կեանքից, նուիրված Նիկօլսկ քաղաքի հայ լուսանկարիչ Սմբ. Բուդաղեանի կողմից, իւրաքանչիւրը 30 կ. (փոխարէն 60 կոպէկի):

Այն անձինք, որոնք կամենում են օգնութիւն հասցնել աղէտեալ ադանացիներին, բարի և օգտակար գործ կատարած կը լինեն՝ գնելով այդ գրքերից ու լուսանկարներից բազմաթիւ օրինակներ և նուիրելով ազգային զանազան հաստատութիւնների, ուսումնարանների ու գրադարանների՝ Թէ Ռուսաստանում, Թէ Պարսկաստանում և Թէ Թիւրքիայում:

(օ. մ.) 1352. 10—7

ԼՈՒՍԱԳՈՅՆ ՆՈՒԷՐ
ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻՆ
ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

Ինքնուրոյն գրուածներից և ժողովրդական նիւթերից կազմած գունաւոր պատկերազարդ մանկական գրադարան.

1) «Շունն ու կատուն» 25 կ.
2) «Ամբախտ վաճառականները» 35 կ.
3) «Գառնիկ ախպէրը» 50 կ.
4) «Անյաղթ աքլորը» 15 կ.
5) «Ծիտը» 15 կ.
6) «Ուլիկը» 15 կ.
7) «Աղուէսը» 15 կ.

Նոր լոյս տեսան

8) «Խօսող ձուկը» 15 կ.
9) «Տէրն ու ծառան» 15 կ.

Մինչև նոր տարին լոյս կը տեսնեն՝ 10) «Գիքորը» և 11) «Մի կաթիլ մեղրը»:

50 և աւելի օրինակ առնողներին 25% զեղչ: Առաքման ծախսը առնողի վրա: Ապառիկ չէ ուղարկվում:

Դիմել գրավաճառներին և հրատարակչուհուն՝ Тифлисъ, ул. Паскевича 6, кн. М. М. Тумановой. 1364. 10—6

Ս. Զիլինկարեանի եւ Տ. Ռաւմանեանի

„ԴԱՍԸՆԿԵՐ“ Բ. ՏԱՐԻ

ՊԱՏՐԱՍՏՎՈՒՄ Է ԵՒ ՇՈՒՏՈՎ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՅԱՆՁՆՎԻ:

«ԴԱՍԸՆԿԵՐ» Ա. տարի (այբբենարան-ընթերց.) կազմած 50 կոպ.: Պահեստը «Գուտտենբերգ» գրախանութում: Գրավաճառներին զեղչ 25%:

(ու. կ.) 1404. 2—2

Հ ր ա ւ է ր

Յունվարի 3-ին, կիրակի օրը, ժամը 12-ին, Հավլաբարի Շամքօռեցոց ս. Աստուածածին եկեղեցում նշանակված է ծխական ընդհանուր ժողով՝ լսելու վերստուգիչ յանձնաժողովի զեկուցումը նախկին հոգաբարձութեան 1909 Թւի հաշիւների մասին. ուստի յիշեալ եկեղեցու ծխականները հրաւիրվում են որոշեալ օր և ժամին ներկայ լինել ժողովի, որը, իբրև շարունակութիւն անցեալ ընդհանուր ժողովի, օրինաւոր կը համարվի՝ որքան և լինի ներկայ եղող ծխականների Թիւը:

Նախագահ ընդհանուր ժողովի՝ գործակալ Ղևոնդ քահ. Մամիկոնեանց

(հ. ու. կ.) 3—3

Լոյս տեսաւ առանձին գրքով «Աղբիւր Տարազի» հրատարակութիւն № 76.

ՁԱՐՈՒՀԻ

ԻՆՉՊԷՍ ԶԱՐԴԱՐԵԼ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

(Աշխատանք մանկանոցում, 45 նկարներով և պատկերներով)

Գինը 20 կ., ճանապարհախաով՝ 30 կ.:

Դիմել՝ Тифлисъ, Бюро Печати, Мадатовская 5.

(ե. հ. ու. կ.) 1399. 5—4

ԴԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ԳՐԱԿԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ՀԱՆԴԵՍԸ

դպրոցական աշակերտ ունեցող ընտանիքների համար ԱՂԲԻՒՐԻ հետ միասին բոլոր պրեմիաներով, յաւելուածներով դպրոցական աշակերտի հասցէով ՏԱՐԱԶԻ XX-ամեակը լրանալուն և 21-րդ տարեշրջանը Թևակոխելու առիԹով 10 րուբլուց իջեցնում ենք առաջիկայ 1910 Թ. համար 5 ր.: Հասցէ՝ Тифлисъ, Редакція «ТАРАЗЪ».

(ա. օ.) 1393. 10—6

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԽԱՂԱԼԻՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՆՈՐ ԲԱՑՎԱԾ

ՄՕՍԿՕՎԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹ

Գօլօվինսկի պր., № 19, Արտիստ. Ընկ. շինուԹ. և Մայրելսոնի խանուԹի մէջը.

Առաջիկայ տօների համար ստացված են՝ 40,000 հատ զանազան տեսակ ԽԱՂԱԼԻՔՆԵՐ—գները 10 կ. սկսած մինչև 25 րուբ.: 650 հատ զանազան տեսակ ևեԹից ԽԱՂԵՐ—25 կ. սկսած մինչև 10 ր.: 520 հատ զանազան տեսակ ԶԲԱՂՄՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՐԱՐԿԱՆԵՐ և ՖՈՒԿՕԴԻԼՆԵՐ—25 կ.—15 ր.: 120 հատ զանազան ԶԲԱՂԵՑՈՒՑԻՉ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ ըստ Ֆրէբելի:

Տօնածառի զարդարանքներ

մեծ քանակութեամբ

Տօնածառի համար պատրաստի կօլլէկցիաներ—2 ր. սկսած մինչև 25 րուբլի:

Տուալէտային զարդարանքներ և առարկաներ՝ ընծայաբերելու համար:

ՎԱՃԱՌՔԸ ՄԻԱՆԳԱՄԱՅՆ ԱՌԱՆՑ ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

Գները նոյնն են՝ ինչպէս Մոսկվայում:

Հասարակական և դպրոցական հիմնարկութիւններին տօնածառերի համար 5% զեղչ:

Ուղարկում ենք վերադիր վճարով՝ նախապէս ստանալով արժէքի կէս մասը:

(յ. 3, 6) 1251. 10—9

ԱՌԵՒՏՐԻ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ՄԻՆԻՍՏՐ. ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔՈՅ ԳՏՆՎՈՂ

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ

Թիֆլիս, Միխայլեան պր. 24/4,

Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական սոս. տ.-կրԹուԹիւն:

Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատտեստատներ:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ պարապմունքները կատարվում են կուրսերում՝ Լօնդօնի Pitman և Պարիզի Pigier դպրոցների ձևով կազմակերպված Muster-Comtori-ում: Նիւթերն առնվում են բէալ կեանքից: Առարկաներն են. ա) պարտադիր. 1) Հաշուապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրան., ամերիկական, բանկային և գործարանական, 2) Առևտրական Թւաբանութիւն, 3) Քաղաքատնտեսութիւն, 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանօնադրութիւն), 5) Առևտրական Թղթակցութիւն, 6) Թւաբանութիւն հաշիչի վրա, 7) Վայելչագրութիւն, արագագրութիւն (ամենապատ ձեռքի ուղղումն). բ) ոչ պարտադիր. 1) ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐ, 2) ստագրութիւն, 3) դակտիլօգրաֆիա (ռեմինգտօն և այլ.) և 4) առևտր. Թղթակցութիւն օտար լեզուներով: Զբաղմունքները կատարվում են և զատ-զատ: Ունկնդիրների Թւի շատութեան պատճառով բացվում է զուգընԹաց բաժանմունք: Ունկնդիրների Թիւը սահմանափակված է: Պարապմունքների սկիզբը սեպտեմ. 15-ին: Խնդիրների ընդունելութիւնը առ. 10—12 ժ. և եր. 4—7 ժ.: Ծրագիրը և կանօններն ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար կուրսերի շէնքում:

Կուրսերի հիմնադիր՝ առևտր. գիտութեան կանդիդատ՝ Տ. ՓԻԼՕՅԵԱՆ

(ու. կ. չ.) 1387 20—5

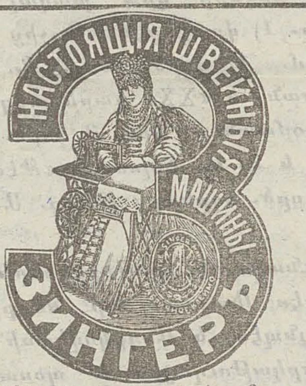

Նորից Մեծութեան Ոսկեայ մեդալ

Խանութի ցուցանակը հաստատված մինիստրութիւնից

1 ՌՈՒԲ. ՍԿՍԱԾ { **ՎՃԱՐԸ ՄԱՍ-ՄԱՍ** } 1 ՌՈՒԲ. ՍԿՍԱԾ

Ձեռքի կարեմեքենաներ՝ 25 ռուբ. սկսած՝ ծախվում են Ռուսաստանում ամենուրեք, բացառապէս սեփական խանութում:

Թիֆլիսում 3 սեփական բաժանմունքներ.

1) Գօլօվինսկի պր., տ. Միրիմանովի, Փոխարքայի պալատի դիմացը.
2) Վօկզալնայա փող., տ. Էնֆիաճեանցի.
3) Հավլաբար, Կախէտինսկայա փող., տ. Հասան-Ջալալեանի.

Զգուշացէք կեղծիքներից !

THE SINGER MANFG. CO. TRADE MARK.

Ֆաբրիկայի դրոշմ

Օֆիցեր. ծառա. շքանշ.

(կ.) 997. 20—15

1 9 1 0 **ԹՒԻ ՀԱՄԱՐ**

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

պատկերազարդ շաբաթաթերթի (Բ տարի)

«ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԻ» բովանդակութիւնը. Երկրագործութիւն: Անասնաբուծութիւն և կաթնատնտեսութիւն: Պարտիզպանութիւն և պտղաբուծութիւն: Այգեգործութիւն և գինեգործութիւն: Յատուկ բոյսերի մշակութիւն: Մեղուաբուծութիւն և շերամապահութիւն: Բանջարաբուծութիւն: Թռչնապահութիւն: Կօօպերացիա և սպառողական ընկերութիւններ: Գիւղատնտեսական նորութիւններ: Գիւղատնտեսական կեանք: Գրախօսութիւնն Թղթակցութիւններ: Տնայնագործութիւն և տնարարութիւն: Հարց և պատասխաններ: Փոստ-արկղ և յայտարարութիւններ:

Առաջիկայ 1910 Թւին «Գիւղատնտեսին» աշխատակցելու են նաև Թիւրքահայ գիւղատնտեսներ:

«Գիւղատնտեսը» 1910 Թւի իր տարեկան բաժանորդներին Թերթի համարներից դուրս տալու է որպէս նուէր՝

ՀԱՑԱԲՈՅՍԵՐԻ ԵՒ ԽՈՏԱԲՈՅՍԵՐԻ ՓՈՐՁՆԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՍԵՐՄԵՐ

Բ ա ժ ն ե գ ի ն ը.

Ռուսաստանում		Արտասահմանում	
Տարին	3 րուբլի	Տարին	4 րուբլի (12 ֆրանկ)
Կէս տարին	2 րուբլի	Կէս տարին	2 ր. 50 կ. (7 ֆրանկ)

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція „Гюхатнтесъ“. Արտասահմանից՝ Tiflis (Russie) Rédaction «Guchatntess».

(կ. հ.) 1179. 24—18

ԱՌԵՒՏՐԻ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐ. ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ ԳՏՆՎՈՂ

ՀԱՇՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

Հեղինակ «Առևտրական, գործարանական և աւտթարդիւնաբերութեան հաշւապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների մինիստրութեան ուսումնասիրական բաժնի կողմից ընդունված է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց գրադարաններում:

ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ անձանց, գործնական ձևով հաշւապահութիւն և ուրիշ մասնագ. առարկաներ 4 ամսվայ ընթացքում:

Կուրսերում բացի սովորական մասնագիտական առարկաներից աւանդվում են սեպտեմբեր ամսից օտար լեզուներ և սղագրութիւն (стенографія) ըստ ցանկութեան և որոշ վճարով:

Ընդունելութիւնն ամեն օր, ժամը 4-ից մինչև 7-ը երեկոյեան, 9-ից մինչև 10-ը առաւօտեան: Պարապմունքները սկսվելու են 1910 Թ. յունվարի 15-ից պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ: Ծրագիրն ուղարկվում է ձրի:

Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների մինիստրութեան Թոյլատրած ծրագրի համաձայն, ատտեստատներ:

Դրանից անկախ՝ բացված են բէչ պատրաստականութիւն ունեցող անձերի համար առանձին լրացուցիչ և կրկնողութեան կուրսեր ռուսաց լեզուի և Թւաբանութեան համար:

Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին Թիֆլիսում. Н. В. Абрамяну, Николаевская ул № 22, Телефонъ № 744.

Վերևում յիշված ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում: Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու: Գինն է 3 ր. 50 կ.:

(կ. ե. հ.) 1331. 13—10

Անդրկովկասեան ֆաբրիկային պահեստ

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“

1897 Թ.

1888

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԹԻՖԼԻՍ, ՍՈԼՕԼԱԿՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑ, № 4.

ԱՌԱՋԻԿԱՅ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է.

ԱՄԲԻՍՏԻ ՋԱՅՐՎՈՂ ՋՒԻՆ ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՄԱՐ.

ՌԵԶԻՆԻ ԽԱՂԱԼԻՔՆԵՐ.

Գազաներ, տիկնիկներ եւ խաղագնդակներ.

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԸՆՏԻՐ ՍՓՌՈՑՆԵՐ

ՄՈՄԼԱԹԻՑ |կլեօնկա|

ԱՐՇԻՆՈՎ ԵՒ ՀԱՏՈՎ, ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ. 1034. 0—9

(հ. կ.)

Типографія „Экономія“ Большая Ванкская № 3.